

Üstökösök

Észlelő	Észlelések	Műszer
Csillag Attila (Arad, RO)	9	19 T
Kaszab Dénes (Gyöngyös)	4f	2,8/135t
Keszthelyi Sándor és Keszthelyiné Sragner Márta (Pécs)	1	10 L
Kiss Hajnalka (Székesfehérvár)	3	7x50 B
Marosi József (Környe)	1f	1,8/50t
Novák András (Veszprém)	7f	2,8/135t
Szabó Sándor (Sopron)	4	sz
Szauer Ágoston (Szombathely)	10f	4/200t

A fenti listán a Hale-Bopp-üstökösről készült, de késve beérkezett megfigyelések találhatóak. A nyár első két hónapjában üstökösínséges időszak köszöntött ránk, így nyugodtan visszatérhetünk a Hale-Bopp árnyékában háttérbe szorult halványabb égitestekhez.

29P/Schwassmann-Wachmann 1

Tavalyi látványos kitörése után (l. Meteor 1996/9) az idén egyszer sem jártunk szerencsével. Először február elején fényesedett fel kb. 12^m-ig, de a rossz időjárás miatt senki sem látta hazánkból. Március 7-én és 8-án este próbálkoztam az üstökös megpillantásával, de még az Odyssey-2-vel sem látszott. Biztosan halványabb volt 13^{m,5}-nál. Az Interneten megjelent megfigyelések szerint pár nappal később 13^{m,5}-snak észlelte egy cseh amatőr. A ráktanyai Hale-Bopp észlelőhéten ismét csak a kudarc jutott osztályrészül, a 29P továbbra sem látszott. Külföldi észlelések szerint május közepéig tartotta 13^{m,5}-14^m körüli fényességét, majd május utolsó napjaiban hirtelen 11^{m,5}-ig fényesedett! Látszó mérete elérte a 2'-et, ami 500 ezer km-es valódi méretet jelent. Egyenletesen halványodva július elején érte el normális fényességét, kevéssel 14^m felett.

46P/Wirtanen

Az üstököst Carl Wirtanen fedezte fel 1948. január 15-én, a Lick Observatóriumban, majd 1954-ben, a következő visszatérés alkalmával ismét ő találta meg. Legutóbb 1991-ben járt napközben, akkor észlelőink közül Kósa-Kiss Attilának sikerült megfigyelni. Az ideai visszatéréssel, illetve az égitest űrszondás meglátogatásával a januári és a májusi Meteorban már foglalkoztunk, így most következzenek a vizuális megfigyelések.

Bakos Gáspár és Sámczky Krisztián február 7-ei megfigyelései nyitják az észlelések sorát. Ezek szerint az 1,8-es kométa összfényessége 12^m körül volt. Egy héttel később Gulyás Krisztián is sikerrel járt: „Félórányi keresgélés után, tulajdonképpen az esti szürkületben sikerült megtalálnom ezt a rettentő halvány üstököst. A kóma átmérője

kb. $1,5$, összfényessége $11^m,8$. Március 6-án és 7-én négy megfigyelés is készült. Ezek szerint három hét alatt rengeteget fejlődött. Összfényessége elérte a 10^m -t, a közepesen kondenzált kóma $4'-5'$ -esre hízott. A legváratlanabb egy legyező alakú, $5'-10'$ hosszú, DK-i irányú csóva megjelenése volt.

Március 14-én haladt át napközelpontján, s mire április elején a Ráktanyán táborozók újra észlelték, már halványodásnak is indult. A diffúz kóma $2'$ -re zsugorodott, az összfényesség $10^m,5-10^m,7$ körül alakult. Június végén már 16^m -nál is halványabb. Következő visszatérése 2002 végén várható, a mostaninál sokkal rosszabb láthatóság mellett.

Február 6-a és április 4-e között 6 amatőr 13 alkalommal kereste fel.

81P/Wild 2

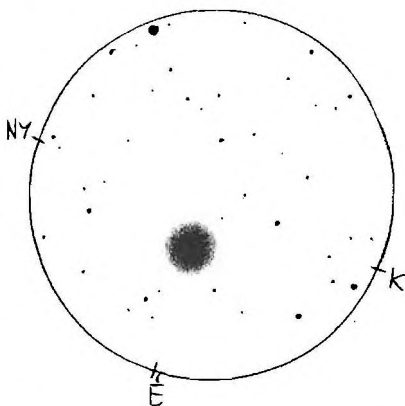
Február 13-án került földközelségbe, akkor $0,843$ Cs.E. választotta el tőlünk, ám május 6-áig még közeledett a Naphoz, így február és április között szinte alig halványodott. A három hónap alatt 9 észlelő 28 megfigyelése jutott el hozzánk. Ezek szerint fényessége február elején érte el a 10^m -t, bár nagyobb távcsövekkel fél magnitúdóval halványabbnak tűnt. Az eltérést az üstökös diffúz megjelenése és viszonylag nagy, $3'-4'$ körüli mérete okozta. Maximális fényességét február végén érte el $9^m,5$ -nál.

Az üstökös $13^m,5$ -s, csillagszerű magját Tóth Zoltán látta meg először február 1-jén, de később valamennyi nagytávcsöves észlelő említést tett róla. A kelet-nyugat irányban megnyúlt kómából kiágazó, vékony, kelet felé mutató csóvát Szentaskó László vette észre március első estéjén. Az akkor $12'$ hosszú képződmény egy héttel később már fél fok hosszan látszott, ami a valóságban 3 millió km-es méretet jelent. Eközben a fej mérete elérte a 240 ezer km-t, az összfényessége pedig pár tizeddel 10^m alatt állandósult.

Az utolsó megfigyelések április elején készültek a $9^m,8$ -s, $2'-3'$ -es üstökösről, amely ausztrál észlelők szerint még július elején is 11^m -s volt. Következő perihélium-átmenete idején pontosan a Földdel átellenben lesz, így legközelebb 2010-ben láthatjuk, de akkor sem fog 11^m fölé fényesedni.

118P/Shoemaker-Levy 4

A tavaly decemberi és az idén januári Meteorban már beszámoltunk az üstökösről, melyet pont a legfényesebb időszakában, 1996/97 fordulóján nem tudtunk észlelni. Mire február 6-án végre kifogtunk egy derült éjszakát Ráktanyán, már $13^m,5$ -ra halványodott az $1'$ átmérőjű égítést. Az egyre távolodó üstökös egy hónappal később már csak $14^m,6$ -s, bár mérete nem csökkent. Az utolsó megfigyelés április 1-jén készült, a rendkívül bizonytalanul látszó, fél ívperces és $14^m,5$ -s vándorról. Legközelebb 2010-ben lesz esély vizuális megfigyelésére.

1997.02.27. 19:00 UT, 20L, 67x, LM=36'
Tóth Zoltán

121P/Shoemaker-Holt 2

Az 1989-ben felfedezett kométa viselt dolgairól már az 1995. novemberi Meteorban beszámoltunk. Emlékeztetőül csak annyit, hogy tavaly augusztusban haladt át 2,664 Cs.E.-s naptávolságban húzódó napközelpontján, de kicsi (0,337) excentricitása miatt csak lassan halványodott. Az első megfigyelést Bakos Gáspár és Sárneckzy Krisztián készítette február 7-e hajnalán. Az 1'-es folt fényességét 13^m7 -ra ill. 14^m5 -ra becsülték. Külföldi észlelések alapján az előbbi érték közelebb állhat a valósághoz. Ezt az üstököst is egy hónappal később sikerült újra észlelni. Mérete a felére, fényessége pedig 14^m5 - 14^m7 -ra csökkent, de a bolygókorongszerű megjelenés nagyon megkönnyítette észrevételét. Később gyorsan halványodott, június közepén pedig 18^m -s volt. 2004-ben az ideihez hasonló körülmények között láthatjuk.

SÁRNECZKY KRISZTIÁN

Üstökös hírek

C/1996 J1 (Evans-Drinkwater)

A tavaly felfedezett üstököséről (I. Meteor 1996/7-8) szerencsétlen pályahelyzete miatt 1996. júliusa óta nem készült megfigyelés. A Nap sugaraiból előbukkanó két részre szakadt vándort május 5-én észlelte először J. Kobayashi egy CCD-vel felszerelt 41 cm-es reflektorral. A 9^m8 (A nucleus) és 12^m9 -s (B nucleus) kondenzációk 81"-re látszottak egymástól. Érdekes, hogy négy nappal később A. Sugie (60 cm-es reflektor + CCD) az A nucleus fényességét már csak 12^m6 -nak mérte. A további észlelések alapján Zdenek Sekanina arra a következtetésre jutott, hogy a fényesebb A-nak valójában kisebb a tömege, mint a halvány B-nek. Számításai szerint az A leszakadása tavaly október 11-én, 80 nappal a perihélium előtt történt. (IAUC 6653, 6662, 6709)

C/1996 R3 (Lagerkvist)

1996. október 10-én érkezett a hír az IAU-hoz, hogy Claes-Ingvar Lagerkvist egy új üstököst fedezett fel a La Silla-i 102 cm-es ESO Schmidt egyik 1996. szeptember 13-ai lemezén, mely mindössze három nappal azután készült,

hogy első üstökösét megtalálta (P/1996 R2 (Lagerkvist) — I. Meteor 1997/1, 45. o.). A mindössze 19^m5 -s vándort a Spacewatch-teleszkóp egy nappal korábbi felvételén, illetve a NEAT Team szeptember 14-ei két CCD képén is megtalálták, de később nem sikerült a halvány égitest nyomára akadni. Brian Marsden a szeptember 12-e és 14-e közötti öt pozíciómérésből számolt parabolikus pályaelemeket. A kis pályahajlás miatt valószínűleg egy rövidperiódusú üstökös, mely gyorsan veszített fényességéből. (IAUC 6564)

T = 1996.05.30,292 TT $\omega = 99^{\circ}606$
 $e = 0,420596$ $\Omega = 196,029$
q = 1,76959 Cs.E. $i = 5,011$

P/1997 G1 (Montani)

Joe Montani, a Spacewatch-team új tagja vette észre a 91 cm-es Kitt Peak-i Spacewatch-teleszkóp április 9-ei képein. A 19^m1 -s üstökösnek $10''$ -es kómája és ehhez képest hosszú, 2'-es csóvája volt. Marsden számításai szerint egy új, rövidperiódusú üstökös. Pályaelemei (2000):

T = 1997.04.08,9063 TT $\omega = 213^{\circ}8201$
 $e = 0,420596$ $\Omega = 267,8289$
q = 4,217058 Cs.E. $i = 3,9861$
a = 7,278271 Cs.E. P = 19,64 év

(IAUC 6622, MPC 30063)